

Nieuws vanuit Bestuur Dorpsbelang Wijckel juni 2020

Bollenteelt en bestrijdingsmiddelen

Zoals in verschillende lokale kranten (o.a. Balkster Courant van 11 juni, LC van 7 juni) uitgebreid is aangekondigd, is er op 11 juni in Wijckel een besloten bijeenkomst geweest over de overlast die omwonenden van de bollenteeltvelden ervaren. Dorpsbelang was hierbij ook aanwezig. De bijeenkomst was georganiseerd door een aantal bewoners van de Lynbaen, Jachtlustweg en Vogelzangwei, in samenwerking met de Stichting Gaasterland Natuurland (SGN).

Aanwezig in de tuin van een omwonende waren 30 personen, een beperkt aantal vanwege Corona en om rustig in gesprek te kunnen gaan met elkaar. De aanwezige personen waren o.a. : omwonenden van de bollenteelt die een verontruste brief hadden geschreven aan het gemeentebestuur en de verschillende politieke partijen, Stichting Gaasterland Natuurland, 2 boeren waarvan een zijn land verpacht aan een bollenkweker en de ander die in Gaasterland bollenteelt (soms lelies, soms gladiolen) uitoefent afgewisseld met aardappelteelt, Agrarisch Jongeren Friesland, Omroep Friesland, Leeuwarder Courant, vrijwel alle politieke partijen van onze gemeente Fryske Marren en wethouder Groeneveld die o.a. milieu in haar portefeuille heeft.

Fedde Bergsma, tevens bestuurslid van SGN en niet woonachtig in Wijckel, fungeerde op persoonlijke titel als onafhankelijke gespreksleider. Enige spanning en bezorgdheid ontstond toen hij vertelde dat hij de gespreksleiding had overgenomen van iemand die er liever van af zag omdat deze beoogde gespreksleider wat minder aangename telefoontjes had ontvangen. Hij legde in een korte inleiding uit wat de bedoeling van de avond zou zijn. In zijn woorden: *“dat we een avond willen beleggen die anders moet verlopen dan wat doorgaans op dergelijke avonden gebeurt. We willen dit keer niet in een herhaling van zetten belanden Argumenten voor en tegen zijn over en weer wel bekend. We willen juist wel proberen wederzijds begrip te kweken opdat we daarna, hopelijk met enig respect voor elkaars positie en drijfveren, met uitdrukkelijke hulp van onze lokale politici, wellicht tot aanzetten van verandering kunnen komen”*. De bedoeling was goed naar elkaar te luisteren en niet teveel op details van bestrijdingsmiddelen in te gaan.

Vervolgens kreeg Jerry Kramer het woord namens de omwonenden en schetste vanuit welke zorg de verontruste brief naar de gemeenteraad was verzonden. Hij gaf in een helder betoog aan oog te hebben voor de verschillende posities die boeren en omwonenden innemen. Enerzijds zijn we ons heel goed bewust wat de boeren al jaren veel over zich heen krijgen, en hoe de vlag erbij hangt, ik hoor het mijn oud werkgever uit Nijemirdum die bijna volledig afhankelijk was van de agrarische wereld nog zeggen, meer dan 30 jaar geleden al: *“meer voor minder”*.

In de agrarische sector gaat er geen maand voorbij of er komt een regel bij of het moet weer anders, veel rompslomp en ondertussen ook nog boer proberen te zijn en een boterham te verdienen, en ervoor te zorgen dat we eten op tafel hebben. De telers uit de polder zoeken in Gaasterland geschikte grond voor hun activiteiten en willen ondernemen. Dit kun je hen niet kwalijk nemen, ook zij hebben al veel aanpassingen moeten doorvoeren in verband met regelgeving en eisen waaraan moet worden voldaan, dit heeft er overigens wel toe geleid dat het aantal en soort toegestane middelen flink is gereduceerd, een doorbraak naar (hopelijk betere) biologische middelen is aanstaande waar volgens mijn informatie de sector zelf ook graag mee verder wil.

Maar anderzijds zijn er de omwonenden, er heerst een groot gevoel van onbehagen en bezorgdheid over de gevolgen van de akkerbouw in dit kleinschalige landschap. Onderstaande is een relaas van een bezorgde omwonende die de gevoelens toch kon verwoorden. Dit gevoel is over de jaren langzaam opgebouwd en gaat als volgt. *Zodra het weer tijd wordt om de percelen te gaan bewerken begint een proces, wat zou er dit jaar inkomen? Ik hoop niet weer Want dan weet je het wel, er wordt navraag gedaan en de spanning begint al een beetje op te komen. Toch bollen erin, wanneer komt de spuit, je bent alert want je weet niet wanneer hij komt, want dan moet ik de ramen dicht doen, en kan ik mijn was buiten hangen vandaag, hoe staat de wind? Hoe zit het met mijn groentetuin? Eigenlijk ben ik er niet blij mee maar wat kan ik doen? ik weet het niet en begin wat te roepen, andere mensen roepen ook*

wat en worden kwaad want ze weten het allemaal niet, in de krant staat dat En op de app dit en dat etc. want we weten het niet.

Jerry Kramer gaf verder aan niet in te gaan op de gezondheidsdetails van bestrijdingsmiddelen. Daar zijn wetenschappers voor en er verschijnt binnenkort ook een, door de Minister gevraagd, advies van de Gezondheidsraad over die ingaat op de effecten voor telers en omwonenden, en daarbij beleidsaanbevelingen geeft voor de toekomst.

Wat verder speelt is het volgende: Het veranderende landschap, van **Gaasterlands coulissen landschap met boomwallen** en afscheidingen naar grote percelen die gemakkelijker zijn te bewerken, hiermee samenhangend de sterk afnemende biodiversiteit. Talrijke vooraanstaande wetenschappers zijn opgestaan en waarschuwen ons over wat er aan de hand is op dit gebied, ik denk dat veel mensen voelen dat er iets fout gaat, maar kunnen het niet goed duiden, de bijen hotels zijn niet aan te slepen in de winkels, dit om ons toch maar een gevoel te geven dat we wat doen voor de natuur.

Bestrijdingsmiddelen als vijand worden genoemd in dit verband.

Door het veranderende landschap zijn we als gemeente minder interessant voor toeristen die toch voor veel ondernemers in de gemeente belangrijk zijn.

Een veel genoemd probleem zijn **zandstormen** zoals we die de laatste jaren hebben gezien in Wijckel. Er zit geen samenhang in de bodemoppervlakte en bij een stevige wind verdwijnt een deel van de bovenlaag onder andere bij burens van mij, waardoor we de buurvrouw soms dagenlang niet zien, (eerst door de zandstorm en later doordat ze de hele boel moet schoonmaken) maar ook veel andere omwonenden hebben hier veel last van en zijn er ongerust over, want zit hier wat in, wat niet goed voor me is? Grasland kent dit fenomeen niet.

Onzekerheid is een behoorlijke stressfactor die veel los maakt bij mensen in de omgeving van de percelen waar we over spreken, wat is het, wat doet het,? Een iemand: ik heb een kind van een jaar, mijn huisdier loopt buiten, kan dat? Hiermee komt nog een stressfactor naar boven, **machteloosheid** over wat er gebeurt in de omgeving.

Oppompen van grondwater, er wordt momenteel veel gesproken over water en het beperken van het gebruik ervan in de droge tijd. Kunt u zich voorstellen dat een van de omwonenden die al behoorlijk hoog in de stress zit na de voorgaande zaken geen oog meer dicht doet wanneer het aggregaat voor het beregeningskanon wordt gestart dat ruim binnen gehooraafstand staat en een deel van de nacht draait. Hoe zit het met de middelen die met het beregeningswater terugvloeien in het grondwater? Algemene gezondheid klachten. Keelklachten/schildklier/een gevoel van lusteloosheid na een spuitronde enz.

Vogels? Waar zijn de pimpelmees en de koolmees gebleven, is er een verband met de bestrijdingsmiddelen, na de eerste spuitronde zijn ze rond het perceel niet meer gezien volgens verschillende omwonenden. Is er een verband met het oprukken van de processie rups die zijn gang kan gaan als er geen vogels zijn die deze rups normaal gesproken als hoofdmaaltijd heeft?

Wat is het eventuele lange termijn effect van de activiteiten?

Na deze lange inleiding kregen **de boeren** het woord en werden de **verschillende politieke partijen** gevraagd om te reageren.

Bollenteler Koos vd Avoirt vertelde in een emotioneel betoog dat hij wel degelijk oog heeft voor de milieueffecten van zijn handelen. Hij, zijn vrouw en kleine kinderen leven tussen de bollen en zal ze zeker niet blootstellen aan risico's van middelen die gevaarlijk zijn voor de gezondheid. Hij is van mening dat de media nogal 'framen': snelle koppen met woorden als gif erin. Hij houdt zich aan de wetgeving en regels, hij is pas geleden nog gecontroleerd en alles is in orde bevonden. Het spuiten van de gewassen dient bijvoorbeeld zorgvuldig te gebeuren, bij een windsnelheid van meer dan 5m/s, ofwel vanaf Bft 4, mag er niet gespoten worden en de spuitknoppen dienen goed afgesteld te staan, naar beneden en direct op het gewas gericht. De middelen die hij gebruikt zijn al zo verschillend van vroeger, volgens de fabrikant bestaat 75% van de gewasbeschermingsmiddelen van biologische oorsprong en hij verwacht dat er over 8-10 jaar helemaal geen chemische bestrijdingsmiddelen meer bestaan. Op dit ogenblik zijn de 100% biologische middelen zijns inziens nog te duur en niet effectief genoeg. Wat hij heel vervelend vindt, is dat hij in Gaasterland onvriendelijk wordt bejegend, de mensen boos naar hem kijken terwijl dit in de NO polder helemaal niet gebeurt. Ook wil hij transparant zijn over de middelen die hij gebruikt, omwonenden of SGN wil hij een lijst overhandigen van wat hij in Gaasterland gebruikt. Ook is hij bereid omwonenden via een app te waarschuwen voordat hij gaat spuiten. Ook een andere bollenteler in Gaasterland, Slootman, is hiertoe bereid.

Vanuit andere aanwezigen werd hierop gereageerd: moet de teler niet veel meer het voorzorgprincipe (bij twijfel niet doen) hanteren, is het niet te makkelijk om de media de schuld te geven, weet hij dat er is aangetoond dat de ziekte van Parkinson meer voorkomt bij telers dan bij andere personen. In Frankrijk wordt Parkinson al erkend als beroepsziekte bij boeren, Duitsland wil dit ook gaan doen.

Reacties van politieke partijen waren o.a. de volgende: VVD vertegenwoordiger gaf aan dat hij bezorgd is over het verdwijnen van het mooie Gaasterlandse coulissen landschap uit zijn jeugd en dat in dit dossier de gemeente een belangrijke rol kan hebben door bijvoorbeeld te zorgen dat houtwallen en bomensingels weer terugkomen via subsidies. CU geeft het hele marktdenken de schuld: de boer is slechts een onderdeel in het spel van banken, fabrikanten en goedkoop denken door consumenten. We moeten naar veel betere voedselkwaliteit en hogere waarden toekennen aan onze gezondheid. PvdA, D66, GL en FNP stellen o.a. dat er te weinig oog is voor de effecten voor de ongeborenen en kwetsbare personen met longaandoeningen. Met name het Rijk en de EU is aan zet wat betreft de toelating van bestrijdingsmiddelen. CDA wil dat er meer oog is voor de kwetsbare positie van de boer, het boerenbedrijf ondergaat grote veranderingen met steeds veranderde wetgeving. Een boer kan niet plotseling veranderen van gewas of behandeling ervan, dure machines moeten lang aangehouden worden vanwege de hoge investering. De wethouder dat de gemeente slechts zeer beperkt kan handelen in het bollenteelt dossier. Wel bereid de gemeente beleid voor om via een zg. paraplu-bestemmingsplan spuitvrije zones van 50m in te stellen voor nieuwe percelen. Voor bestaande percelen is er medewerking van boeren nodig. Op een vraag vanuit een omwonende of de gemeente iets weet van Parkinson of andere beroepsziektes bij telers/omwonenden, zegt de wethouder dat de GGD dit bijhoudt en dat ze hierna zal vragen.

Afronding

Voordat het donker was en koud werd, was het woord aan **de voorzitter** die tevreden was hoe de avond verlopen was: respectvol geluisterd naar elkaar, verontruste omwonenden die goed hun zorgen hebben kunnen uiten, betrokken boeren die toezeggingen doen over een betere communicatie en gemeentelijke politici die begrip tonen, maar ook zeggen dat ze vooralsnog weinig te kunnen doen. Wel gaan de politici zich inspannen om Gaasterland mooi te houden en de landschappelijke schoonheid terug te brengen, en tevens omwonenden van akkerbouw enigszins tegemoet te komen via het instellen van een spuitvrije zone.

Omwonenden, Dorpsbelang en wellicht andere Dorpsbelangen of instanties gaan zich buigen over een vervolg na de vakantie. Dan komen vragen aan tafel zoals: Aan welke informatie is er behoefte, wat betekent het advies van de Gezondheidsraad, hoe kunnen we toekomstige veranderingen versnellen en hoe moeten we dit communiceren aan onze inwoners.

De voorzitter sloot de avond af met een uitgebreid statement: Vanavond stond in het teken van bezorgdheid. Grote bezorgdheid bij de inwoners van Wijckel die zich soms wekelijks geconfronteerd zien met grote machines die gewasbestrijdingsmiddelen komen spuiten. Men sluit ramen en deuren en men blijft binnen. Stel je eens voor wat dat voor een gezin betekent....

Men weet niet met welke middelen er gewerkt wordt en wat voor gezondheidseffecten ze veroorzaken, met name op de lange termijn.

Men kocht een duur huis buiten en ziet zich nu ingeperkt door situaties waar geen invloed op kan worden uitgeoefend. Dat dit een nadelige effect heeft op het woongenot en zelfs van invloed kan zijn op de waarde van het eigen huis maakt het er allemaal niet beter op. Dit nadelige woongenot geldt evenzeer voor bewoners die hier geboren zijn of er al lang wonen.

Mensen voelen zich niet gehoord, worden angstig, zien zich geconfronteerd met in hun ogen willekeur en ervaren dat hun leven door anderen wordt bepaald. Je hoeft geen psycholoog te zijn om te kunnen bedenken dat deze gang van zaken tot stress of zelfs erger leidt.

Wil de boer dit eigenlijk wel? Mede dankzij de ideeën die Sicco Mansholt in de zestiger jaren ontwikkelde als toenmalige commissaris voor de landbouw van de EEG heeft Nederland zich kunnen ontwikkelen tot het tweede agriproducten exporterende land ter wereld. Realiseer je eens wat dit impliceert. Zo'n klein landje dat dankzij de superieure technieken van zijn boeren en akkerbouwers deze prestatie elk jaar opnieuw levert. Maar deze onmiskenbare prestatie heeft ook een grote prijs. De geïndustrialiseerde landbouw vervuult teveel en de negatieve invloed op de klimaatveranderingen blijkt erg groot. De overheid met in haar kielzog de banken, de melkverwerkende industrie en de veevoederindustrie hebben jarenlang gepleit voor schaalvergroting. En daar verdiende de laatste drie genoemde partijen goed aan. In de akkerbouw zien we hetzelfde fenomeen: bedrijven als Bayer-Monsanto en Syngenta zijn zeer machtige multinationals met grote belangen.

Ondertussen komt de overheid langzaam maar zeker tot het inzicht dat het anders moet, maar het ontbreekt nog aan een nieuwe Mansholt. Kortom, er is geen duidelijke visie over een toekomst voor de landbouw, laat staan dat er een helder overgangstraject kan worden uitgewerkt naar een nieuw bijvoorbeeld duurzaam kringloopsysteem. Dus vervalt de overheid in het toepassen van regels die voor de boeren leiden tot een soms verstikkende bureaucratie.

Ondertussen verandert de wereldmarkt voor agrarische producten snel. Boeren produceren daardoor te vaak onder de kostprijs met als gevolg dat ze gaan zoeken naar nieuwe verdienmodellen. Kleinere bedrijven proberen neventaken op hun bedrijf te ontwikkelen, denk aan een zorgboerderij, een viskwekerij, of men ziet kansen in het verhuren van hun daken, of zelfs hun grond, aan zonnepark-ontwikkelaars. Andere boeren zien kansen hun grond te verpachten aan een akkerbouwer. De hooggelegen zandgrond van Gaasterland blijkt als zodanig erg geschikt te zijn voor akkerbouw en de akkerbouwers uit de NO polder zitten te springen om nieuwe grond.

Grotere boerenbedrijven bedachten een constructie waardoor ze de fosfaatrechten op hun grond kunnen behouden terwijl ze de landerijen doorverhuren voor akkerbouw en dus vaak bollenteelt. Het effect is o.a. nog duurdere agrarische grond en een lucratieve handel in fosfaatrechten. Wij zien ons hier elk jaar geconfronteerd met nog meer grond die omgeploegd wordt. Is dit vanuit het perspectief van de boeren onlogisch? Nee, integendeel het is slim zakendoen. En het ook nog eens volledig legaal.

Maar het is desastreus voor ons Gaasterlandse landschap. De ene na de andere bomensingel wordt gesloopt ten gunste van nog meer opbrengst per hectare. De fraaie uitzichten vanaf het glooiende landschap worden teniet gedaan door maïs en andere producten, De effecten van de bestrijdingsmiddelen zorgen er voor dat de bevolking steeds bezorgder en uiteindelijk ziek wordt. Of dat van de gebruikte middelen of door de angst komt, maakt in deze minder uit. Het resultaat is hetzelfde. De toeristen, die Gaasterland waardeerden vanwege zijn kleinschalige coulissenlandschap, blijven weg.

Ondertussen praat men in Den Haag over kringlandbouw en staan in Brussel enorme potten met geld klaar om de landbouw te verduurzamen. Er is dus wel degelijk verandering op tilt.

Maar dat duurt de Wijckelaars te lang! We willen nu, of op korte termijn, al proberen afspraken te maken over veranderingen, veranderingen die anders toch door de overheid afgedwongen zullen worden. We vragen onze politici ons daarbij te helpen. Daar ging het vanavond over.